

Regeringens proposition till Riksdagen om godkännande av uppsägningen av vissa handelsekonomiska avtal och med förslag till lagar om upphävande av lagarna om godkännande av vissa bestämmelser i dessa avtal

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att riksdagen godkänner att Finland säger upp vissa handelsekonomiska avtal och antar lagar om upphävande av lagarna om godkännande av vissa bestämmelser i dessa avtal.

Propositionen hör samman med Finlands medlemskap i Europeiska unionen. När en stat ansluter sig till unionen skall den i regel avstå från sina bilaterala avtalsarrangemang som ersätts med gemenskapsavtal på den gemensamma handelspolitikens område. Finland har redan tidigare sagt upp största delen av sådana bilaterala avtal. Nu inbegärs riks-

dagens samtycke för uppsägning av de kvarvarande avtal som hör till riksdagens behörighet.

Uppsägningarna träder i kraft i enlighet med uppsägningsbestämmelserna i respektive avtal, om man inte tillsammans med den andra parten kan bestämma att uppsägningen skall träda i kraft tidigare. Meningen är att lagarna om uppsägning av ikraftträdande lagarna skall träda i kraft vid en tidpunkt som fastställs genom förordning av republikens president. Denna tidpunkt skall sammanfalla med uppsägningarna av avtalen.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

Enligt artikel 133.1 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (EG) skall den gemensamma handelspolitiken grundas på enhetliga principer, särskilt när det gäller att ändra tulltaxor, ingå tull- och handelsavtal, uppnå enhetlighet i fråga om liberaliseringsåtgärder, exportpolitik samt handelspolitiska skyddsåtgärder, inbegripet åtgärder vid dumpning och subventioner.

Rådet har ingått ett beslut om gradvis standardisering av avtal om handelsförbindelser mellan medlemsstater och tredje land och om förhandlingar om gemenskapsavtal. Detta beslut, 69/494/EEG (EGT 326, 29.12.1996 s. 39), ingicks ursprungligen 1969. Till beslutet har fogats en förteckning över de avtal som medlemsstaterna ingått med tredje land inom området för den gemensamma handelspolitiken enligt artikel 133 i EG-fördraget. Med samtycke av rådet har medlemsstaterna haft möjlighet att hålla i kraft dessa avtal för att undvika ett avbrott i handelsförbindelser som bygger på avtal mellan medlemsstaterna och de berörda tredje länderna. Förteckningen upptar främst avtal om vänskap, handel och sjöfart.

Rådets beslut har förnyats med jämna mellanrum. Rådets senaste beslut i denna fråga, dvs. beslut 2001/855/EG om bemyndigande av förnyelse genom tyst samförstånd eller genom att behålla bestämmelser i kraft, vilkas innehåll omfattas av den gemensamma handelspolitiken och som ingår i vänskaps-, handels- och sjöfartsfördrag och handelsavtal som medlemsstaterna ingått med tredje land (EGT L 320, 5.12.2001, s. 13) har fattats den 15 november 2001. Enligt rådets beslut får medlemsstaterna förnya eller hålla i kraft de i beslutet uppräknade bilaterala avtalen under en tid av fyra år.

I en bilaga till rådets beslut uppräknas avtal som Finland ingått med tredje land och som sålunda med samtycke av Europeiska unionens (EU) råd skall få fortsätta att vara i kraft. Avtalen är följande: handelsavtalet av den 9 juni 1976 mellan Republiken Finlands regering och Kejsardömet Irans regering

(FördrS 15/1977), handels- och sjöfartsfördraget av den 7 juni 1924 mellan Finland och Japan (FördrS 32/1926), det långvariga handelsavtalet av den 11 juni 1982 mellan Republiken Finlands regering och Folkrepubliken Kinas regering (FördrS 69/1982), handelsavtalet av den 12 oktober 1962 mellan Finland och Pakistan (FördrS 38/1963), avtalet av den 29 september 1992 mellan Republiken Finlands regering och republiken Kazakstans regering om handel och ekonomiskt samarbete (FördrS 68/1993), avtalet av den 14 maj 1992 mellan Republiken Finlands regering och Ukrainas regering om handel och ekonomiskt samarbete (FördrS 13/1993), sjöfartsavtalet mellan Finland och Ukraina (FördrS 3—4/1975, FördrS 82/1994), avtalet av den 1 oktober 1992 mellan Republiken Finlands regering och Republiken Uzbekistans regering om handel och ekonomiskt och teknologiskt samarbete (FördrS 42/1993), avtalet av den 20 maj 1992 mellan Republiken Finlands regering och Republiken Vitrysslands regering om handel och ekonomiskt samarbete (FördrS 16/1993), avtalet av den 20 januari 1992 mellan Republiken Finlands regering och Ryska federationens regering om handel och ekonomiskt samarbete (FördrS 69—70/1992), sjöfartsavtalet av den 3 april 1974 mellan Republiken Finlands regering och Socialistiska Rådsrepublikernas Förbunds regering (FördrS 3—4/1975), handelsavtalet av den 9 januari 1978 mellan Republiken Finlands regering och Socialistiska Republiken Vietnams regering (FördrS 25/1978) och vänskaps-, handels- och konsularfördraget av den 13 februari 1934 mellan Finland och Amerikas Förenta Stater (FördrS 24—25/1934).

Formellt gäller fortfarande följande finska bilaterala handelsekonomiska avtal med tredje land som man har haft för avsikt att säga upp: provisoriska handelsöverenskommelsen mellan Finland och Egypten, vilken ingicks genom notväxling den 12 och 13 juni 1930 (FördrS 17/1930), handels- och sjöfartsfördraget av den 21 december 1923 mellan Finland och Island (FördrS 13/1924), betalningsavtalet av den 6 mars 1950 mellan Fin-

land och Island (FördrS 7/1950), handelsavtalet av den 27 februari 1950 mellan Republiken Finlands regering och Israels regering (FördrS 26—27/1950), handelsavtalet av den 17 februari 1961 mellan Republiken Finlands regering och Israels regering (FördrS 10/1961), överenskommelsen av den 26 november 1959 mellan Finland och Konungariket Marocko om tillämpning av mest gynnad nations behandling i särskilda fall (FördrS 1/1960), sjöfartsavtalet av den 19 december 1925 mellan Finland och Norge (FördrS 29/1926), handelsfördraget av den 11 november 1930 mellan Finland och Norge och dess tilläggsprotokoll (FördrS 5/1932) och tilläggsavtalet av den 21 juli 1937 (FördrS 24/1937), överenskommelsen av den 28 december 1939 mellan Finland och Norge angående tillämpning av vissa stadganden i sjölagen å fart mellan Finland och Norge (FördrS 31/1939), avtalet av den 22 februari 1974 mellan Finland och Norge angående handel med jordbruks- och fiskeriprodukter (FördrS 43—44/1974), handels- och sjöfartsfördraget av den 12 augusti 1929 mellan Finland och Turkiet (FördrS 31/1929), betalningsavtalet av den 13 maj 1960 mellan Finland och Turkiet (FördrS 24/1960), handelsavtalet av den 22 augusti 1966 mellan Republiken Finlands regering och Republiken Turkiets regering (FördrS 63—64/1967), avtalet av den 15 november 1978 mellan Republiken Finlands regering och Republiken Turkiets regering rörande lån åt Turkiet (FördrS 13/1979), avtalet som ingicks genom notväxling den 10 juni 1992 mellan Finland och Slovenien om tillämpning av avtalet mellan Republiken Finlands regering och Socialistiska Federativa Republiken Jugoslavien om ekonomiskt, industriellt och tekniskt samarbete (FördrS 4/1972, FördrS 71/1992) samt tillämpningen av artikel 23, mom. 2 i handels- och sjöfartsfördraget mellan Finland och Storbritannien å Australien, Kanada och Sri Lanka (FördrS 29/1923, 4/1931, 3/1949, 40/1925, 34/1948, 18/1924 och 9/1948).

Följande bilaterala handelsekonomiska avtal som Finland har ingått med EU-länder är också fortfarande formellt i kraft: överenskommelsen av den 27 november 1992 mellan Finland och Sverige angående handeln med jordbruksprodukter (FördrS 40—41/1993),

överenskommelsen av den 5 december 1984 mellan Danmark och Finland om frihandel mellan Finland och Grönland (FördrS 41—42/1985) och avtalet av den 19 november 1992 mellan Finlands regering och Danmarks regering och Färöarnas landsstyre om frihandel mellan Finland och Färöarna samt den därtill hörande skriftväxlingen om handel med lantbruksprodukter (FördrS 49—50/1993). Också dessa avtal har man avsett att säga upp.

En formell uppsägning av dessa avtal bör göras för att klarlägga avtalsförbindelserna mellan länderna. En del av avtalen hör numera till riksdagens behörighet, vilket innebär att riksdagens samtycke krävs för uppsägningen.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Avsikten med propositionen är att slutföra uppsägningen av de bilaterala handelsekonomiska avtalsförbindelser som måste sägas upp till följd av Finlands medlemskap i EU.

I propositionen begärs riksdagens samtycke till uppsägningen av följande avtal: Handels- och sjöfartsavtalet mellan Finland och Island, betalningsavtalet mellan Finland och Island, handelsavtalet 1950 mellan Finland och Israel, handelsavtalet 1961 mellan Finland och Israel, handelsfördraget 1930 mellan Finland och Norge och dess tilläggsprotokoll samt tilläggsavtalet 1937, avtalet mellan Finland och Norge angående handel med jordbruks- och fiskeriprodukter, handelsavtalet mellan Finland och Turkiet, handels- och sjöfartsfördraget mellan Finland och Turkiet, betalningsavtalet mellan Finland och Turkiet, överenskommelsen mellan Finland och Sverige angående handeln med jordbruksprodukter och överenskommelserna mellan Finland och Danmark om frihandel mellan Finland och Grönland respektive Finland och Färöarna.

Eftersom en del av avtalen har satts i kraft genom lag, innehåller propositionen också förslag om upphävande av de lagar som gäller godkännande av vissa bestämmelser i avtalen.

3. Propositionens verkningar

Propositionen har inga vare sig ekonomiska, organisatoriska eller andra verkningar. De ovan nämnda avtalen som avses bli uppsagda har numera antingen ingen eller en försumbar praktisk betydelse för förbindelserna mellan Finland och länderna i fråga. Avtalen är till stor del föråldrade och de har också i övrigt förlorat sin betydelse genom Finlands EU-medlemskap. Propositionens enda betydelse kan anses ligga däri att den klarlägger avtalsförbindelserna mellan länderna och skapar en avtalssituation som är förenlig med Finlands åtaganden enligt EU-medlemskapet.

4. Beredningen av propositionen

Enligt artikel 104 i akten om Finlands anslutning till EU förband sig Finland att med verkan från och med den 1 januari 1995 frånträda bland annat 1960 års konvention om upprättandet av Europeiska frihandelsammanslutningen och 1992 års frihandelsavtal med Estland, Lettland och Litauen. I praktiken gällde detta även de s.k. Kevsos-avtalen. Finland frånträdde dessa avtal redan före EU-medlemskapet. Förenligheten hos Finlands övriga handelsekonomiska avtal med tredje länder undergick särskild granskning i utrikesministeriet under medlemskapsförhandlingarna och genast i början av medlemskapet.

I januari 1996 bad Europeiska kommissionen de nya medlemsstaterna meddela vilka handelsekonomiska avtal med tredje länder som medlemsstaterna önskade hålla i kraft. Frågan behandlades bland annat i mekanismen för beredning av EU-frågor (den dåvarande 113-kommittén, kommittén för EU-ärenden och ministerutskottet). Den 15 januari 1996 ingav utrikesministeriet till riksdagen

en redogörelse enligt 54 e § riksdagsordningen med en förteckning över både de avtal som man hade för avsikt att anmäla till kommissionen och de avtal som man hade för avsikt att säga upp. Riksdagens stora utskott vidarebefordrade frågan till utrikesutskottet för kännedom och utlåtande (E1/1996 rd). I sitt utlåtande konstaterade utrikesutskottet att det inte hade något att anmärka med anledning av redogörelsen (UtUU 1/1996 rd). Resultatet av granskningen presenterades för Europeiska kommissionen och de avtal som skulle vara i kraft för Finland räknades upp i rådets beslut 97/351/EG (EGT L 151, 10.6.1997, s. 24). Senast ingick denna uppräknings i beslut 2001/855/EG.

Alla avtal som avsågs bli uppsagda hade inte sagts upp då Finlands nya grundlag trädde i kraft. Eftersom den nya grundlagen ändrar uppsägningsförfarandet för avtal som avses i 94 § 1 mom. grundlagen, har det inte varit möjligt att säga upp dessa avtal utan att inhämta riksdagens samtycke.

I slutet av 2001 inbegärde utrikesministeriet ett utlåtande från trafikministeriet om de avtal som man hade för avsikt att säga upp och som numera hör till trafikministeriets verksamhetsområde. Trafikministeriet meddelade att det inte fanns några hinder för uppsägning av dessa avtal eftersom avtalens betydelse har upphört till följd av Finlands EU-medlemskap, gällande finsk lagstiftning och de internationella konventioner som ingåtts inom Internationella sjöfartsorganisationen.

Regeringens proposition har beretts som tjänsteuppdrag i utrikesministeriet. Kommentarer har inbegärts av finansministeriet, justitieministeriet, inrikesministeriet, handels- och industriministeriet, jord- och skogsbruksministeriet och kommunikationsministeriet. I svaren har propositionen ansetts beövlig.

DETALJMOTIVERING

1. Detaljmotivering av uppsägningen av avtalen

När en stat blir medlem i EU måste den avstå från de bilaterala avtalsarrangemang som hindrar ett genomförande av EG:s gemensamma handelspolitik. Under medlemskapet är i regel bilaterala avtal om bl.a. ekonomiskt, industriellt och tekniskt samarbete möjliga liksom också skatte- och investeringsavtal.

Den utredning som gjordes 1995 och 1996 fokuserade främst kriteriet att Finland skulle avstå från alla avtal som var oförenliga med EU-medlemskapet eller som på annat sätt hade blivit föråldrade. Man föreslog att endast sådana avtal skulle anmälas till kommissionen som tills vidare inte hade fått något ersättande EG-avtal eller som ansågs vara av exceptionell historisk eller annan motsvarande betydelse för Finland. I granskningen beaktades också andra synpunkter än rent handelspolitiska aspekter.

Kriterierna för uppsägning och för behållande i kraft av avtal kan delvis också ses i rådets beslut 2001/855/EG. Enligt det andra inledande stycket har de berörda medlemsstaterna begärt bemyndigande att genom tyst samförstånd förnya eller behålla sådana bestämmelser i kraft, vilkas innehåll omfattas av den gemensamma handelspolitiken enligt artikel 133 i fördraget och som ingår i de vänskaps-, handels- och sjöfartsfördrag och liknande avtal som ingåtts med tredje land, för att undvika ett avbrott i deras på avtal grundade handelsförbindelser med de berörda tredje länderna. Enligt det tredje inledande stycket regleras de flesta områden som omfattas av nämnda bestämmelser i nationella avtal dock för närvarande i gemenskapsavtal. Bemyndigande för att bibehålla dessa bestämmelser bör i så fall ges endast inom de områden som inte omfattas av gemenskapsavtal. Dessutom påverkar ett sådant bemyndigande inte medlemsstaternas skyldigheter att undvika och, i förekommande fall, avlägsna alla oförenligheter mellan dessa fördrag och avtal, å ena sidan, och bestämmelserna i gemenskapsrätten, å andra sidan. Enligt det fjärde inledande stycket bör bestäm-

melserna i de fördrag och avtal som skall förnyas genom tyst samförstånd eller behållas i kraft inte utgöra hinder för genomförande av den gemensamma handelspolitiken. Enligt det sjunde inledande stycket har de berörda medlemsstaterna dessutom förklarat sig redo att anpassa eller, i förekommande fall, säga upp dessa fördrag och avtal, om det visar sig att förnyelsen genom tyst samförstånd eller behållande av de bestämmelser i kraft som har samband med frågor som omfattas av artikel 133 i fördraget hindrar genomförande av den gemensamma handelspolitiken.

I den allmänna motiveringen har det redan konstaterats att utrikesministeriet med stöd av 54 e § riksdagsordningen skickat en redogörelse till riksdagen den 15 januari 1996, i vilken ingick såväl de avtal som man avsåg anmäla till kommissionen som de avtal som man hade för avsikt att säga upp. Största delen av de avtal som anmäldes för uppsägning sades upp redan före medlemskapet eller genast i början av medlemskapet. Avtal som anmäldes för uppsägning hos riksdagen redan 1996 men som fortsättningsvis är formellt i kraft räknas upp i avsnittet "Nuläge".

Enligt granskningen 1996 kunde handelsöverenskommelsen med Egypten samt handels- och sjöfartsfördraget och betalningsavtalet med Island sägas upp som föråldrade då EG:s fördragsarrangemang ersatte dessa avtal. EG och dess medlemsstater har numera, dvs. den 25 juni 2001, undertecknat ett nytt Europa-Medelhavsavtal om en associering med Egypten, vilket dock inte tills vidare är i kraft ännu. EG:s och dess medlemsstaters avtalsförbindelser med Island har ordnats genom avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. I fråga om handels- och sjöfartsfördraget med Island har trafikministeriet i sitt utlåtande 2001 bekräftat att fördraget kan sägas upp.

Enligt redogörelsen 1996 omfattar avtalsarrangemangen mellan EG och Israel alla de frågor som tas upp i 1950 och 1961 års handelsavtal mellan Finland och Israel. Mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och staten Israel, å andra sidan, har dessutom den 16 december 1996 ingåtts ett Europa-Medelhavsavtal om

en associering (FördrS 40—41/2000), vilket trätt i kraft internationellt år 2000. I redogörelsen 1996 ansågs också överenskommelsen med Marocko om en mest-gynnad-nationsklausul föråldrad och ersatt med EG-ordningar. Mellan EG och deras medlemsstater, å ena sidan, och konungariket Marocko, å andra sidan, har sedermera, den 26 februari 1996, ingåtts ett Europa-Medelhavsavtal om en associering (FördrS 38—39/2000), vilket trätt i kraft internationellt år 2000.

Enligt redogörelsen 1996 är Finlands bilaterala avtal med Norge om sjöfart, handel, jordbruk och fiskeri föråldrade och ersatta med EG-ordningar. EG:s och dess medlemsstaters avtalsförbindelser med Norge har ordnats genom avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. I fråga om sjöfartsavtalen har trafikministeriet i sitt utlåtande 2001 bekräftat att avtalen kan sägas upp.

Enligt redogörelsen 1996 omfattar avtalsarrangemangen mellan EG och Turkiet de frågor som avses i de bilaterala avtalen mellan Finland och Turkiet. Det viktigaste avtalet i detta system är associeringsavtalet av den 12 september 1963 mellan EG och Turkiet (EGT L 217, 29.12.1964). I fråga om handels- och sjöfartsfördraget har trafikministeriet i utlåtandet 2001 bekräftat att fördraget kan sägas upp.

I fråga om de centraleuropeiska länderna är numera endast avtalet med Slovenien om ekonomiskt, industriellt och tekniskt samarbete oupp sagt. Meningen har varit att säga upp avtalet då Europaavtalet färdigställts. Europaavtalet om upprättandet av en associering mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, som handlar inom ramen för Europeiska unionen, å ena sidan, och Republiken Slovenien, å andra sidan, (FördrS 4—5/1999) undertecknades den 10 juni 1996 och avtalet har trätt i kraft internationellt 1999. Europaavtalet ersätter Finlands bilaterala avtal om ekonomiskt, industriellt och tekniskt samarbete.

Med stöd av statsrådsbeslut från åren 1948—1949 har Finland tillämpat bestämmelserna i artikel 23.2 (behandling som mest-gynnad-nation) i handels- och sjöfartsfördraget mellan Finland och Storbritannien på Australien, Kanada och Sri Lanka. Bakom

det beslut som gäller Australien finns en unilaterala australiensisk förklaring om mest-gynnad behandling för varor som producerats eller tillverkats i Finland. Statsrådets beslut om Kanada bygger på notväxling. Enligt 1996 års redogörelse hör dessa arrangemang om behandling som mest-gynnad-nation till de avtal som skall sägas upp, eftersom de har ersatts med andra ordningar och är oförenliga med den linje som gäller för EG:s avtalsarrangemang.

I fråga om överenskommelsen mellan Finland och Sverige angående handeln med jordbruksprodukter påpekades det 1996 att ländernas samtidiga anslutning till unionen har inneburit att överenskommelsen inte längre iaktas, vilket man avser att bekräfta formellt. I fråga om avtalen mellan Finland och Danmark om frihandel med Grönland respektive Färöarna ansågs det 1996 att man kunde förklara avtalen ändade då anpassningsprotokollen träder i kraft.

2. Lagförslag

Lagförslagen 1 till 9 har identiskt innehåll och motiveras därför samfällt.

1 §. I samtliga föreslagna lagar föreskrivs det i 1 § om upphävande av ikraftträdandelagen för respektive avtal.

2 §. Meningen är att alla de föreslagna lagarna skall träda i kraft vid en tidpunkt som fastställs genom förordning av republikens president. Denna tidpunkt skall sammanfalla med ikraftträdandet av uppsägningen av respektive avtal.

3. Ikraftträdande

Uppsägningarna av avtalen träder i kraft i enlighet med de uppsägningsbestämmelser som gäller för respektive avtal, om det inte går att komma överens med den andra parten om ett tidigare ikraftträdande. I regel kan ett avtal upphöra att gälla under giltighetstiden om det sägs upp i enlighet med bestämmelserna i avtalet. I särskilda fall kan förändring av omständigheterna återopas enligt artikel 62 i Wienkonventionen om traktaträtten (FördrS 32—33/1980). Eftersom det nu är

fråga om att ordna avtalsförhållandena så att de även formellt svarar mot den faktiska situation som uppkom då Finland blev EU-medlem, har uppsägningsproceduren ingen avgörande betydelse.

Uppsägningstiderna varierar i de aktuella avtalen. Enligt artikel XI i handels- och sjöfartsfördraget med Island gäller fördraget fram till dess att ett år har förflutit efter det att någondera parten meddelat den andra parten om uppsägning. Enligt punkt e i notväxlingen om 1950 års handelsavtal med Israel upphör avtalet att gälla på tre månaders varsel räknat från den dag då en fördragsslutande part meddelat den andra parten om uppsägning. Handelsavtalet från 1961 med Israel gäller enligt artikel 8 fram till dess att någondera parten skriftligen meddelar uppsägning fyra månader före kalenderårets utgång. Handelsfördraget med Norge som ingicks 1930 och dess tilläggsprotokoll och tilläggsavtal gäller intill utgången av sex månader från den dag då endera parten har sagt upp detsamma. Avtalet med Norge angående jordbruks- och fiskeriprodukter förblir enligt dess artikel 7 och enligt artikel 23.2 i konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen i kraft lika länge som överenskommelsen angående bildandet av en association mellan Republiken Finland samt medlemsstaterna i Europeiska frihandelssammanslutningen är i kraft såväl i Finland som i Norge. Detta villkor kan anses vara uppfyllt. Det kan därför anses att den formella uppsägningen får verkan genast då Finland underrättar Norge om saken. Handels- och sjöfartsfördraget mellan Finland och Turkiet gäller intill utgången av ett år från den dag då endera parten har sagt upp det. Betalningsavtalet mellan Finland och Turkiet anses förnyat genom tyst överenskommelse för ett år i sänder om det inte har sagts upp minst två månader före avtalstidens utgång. Handelsavtalet mellan Finland och Turkiet gäller ett år i sänder om inte anmälan om upphävande äger rum tre månader före giltighetstidens utgång. Överenskommelsen mellan Finland och Sverige angående handeln med jordbruksprodukter upphör enligt punkt 9 att gälla sex månader efter den dag då motparten har tagit emot meddelandet om uppsägningen. I praktiken har överenskom-

melsen upphört att gälla redan vid ingången av 1995, men meningen är att bekräfta detta formellt i enlighet med bestämmelserna i överenskommelsen. Överenskommelsen med Danmark om frihandel mellan Finland och Grönland upphör enligt artikel 5 att gälla tre månader efter dagen för ett skriftligt meddelande om uppsägning. Avtalet med Danmarks regering och Färöarnas landsstyre om frihandel mellan Finland och Färöarna upphör att vara i kraft tolv månader efter den dag då ett sådant meddelande har tagits emot av någondera parten.

Lagarna om upphävande av ikraftträdande lagarna om dessa avtal avses träda i kraft vid en tidpunkt som fastställs genom förordning av republikens president. Denna tidpunkt avses sammanfalla med uppsägningen av respektive avtal.

4. Behovet av riksdagens samtycke och behandlingsordning

Enligt 94 § 1 grundlagen krävs riksdagens godkännande för fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller sådana bestämmelser som hör till området för lagstiftningen eller annars har avsevärd betydelse, eller som enligt grundlagen av någon annan anledning kräver riksdagens godkännande. Riksdagens godkännande krävs också för uppsägning av en sådan förpliktelse. I motiveringen av 94 § grundlagen påpekas att riksdagens godkännande sålunda krävs för en uppsägning, om förpliktelsen innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen eller om förpliktelsen kräver riksdagens godkännande enligt grundlagen eller på grund av sin avsevärda betydelse (RP 1/1998 rd). Den nya bestämmelsen i 94 § grundlagen bör tolkas så att riksdagens godkännande också krävs för uppsägning av internationella förpliktelser som riksdagen har godkänt innan den nya grundlagen trädde i kraft. Kravet på godkännande gäller dessutom uppsägningar av förpliktelser som ursprungligen inte godkänts av riksdagen men som utifrån den nya grundlagen bör föreläggas riksdagen för godkännande (GrUB 10/1998 rd s. 27).

Enligt grundlagsutskottets praxis gäller riksdagens godkännandebehörighet alla ma-

teriella bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i en internationell förpliktelse. En bestämmelse skall anses höra till området för lagstiftningen 1) om den gäller utövande eller begränsning av någon grundläggande fri- eller rättighet som är skyddad i grundlagen, 2) om den i övrigt gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter, 3) om den sak som bestämmelsen gäller enligt grundlagen skall föreskrivas i lag eller 4) om det finns lagbestämmelser om den sak som lagen gäller eller 5) det enligt rådande uppfattning i Finland skall lagstiftas om saken. Enligt grundlagsutskottet hör en bestämmelse om en internationell förpliktelse till området för lagstiftningen oavsett om den strider mot eller överensstämmer med en lagbestämmelse i Finland (GrUU 11, 12 och 45/2000 rd).

Riksdagen har i tiden godkänt en del av de avtal som nu skall sägas upp, eftersom dessa avtal innehållit bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Enligt 94 § grundlagen krävs riksdagens samtycke för uppsägningarna. Följande avtal har satts i kraft genom lag: handels- och sjöfartsfördraget mellan Finland och Island, handelsavtalet 1950 mellan Finland och Israel, handelsfördraget 1930 mellan Finland och Norge och dess tilläggsprotokoll samt tilläggsavtalet 1937, avtalet mellan Finland och Norge angående jordbruks- och fiskeriprodukter, handelsavtalet mellan Finland och Turkiet, överenskommelsen mellan Finland och Sverige angående handeln med jordbruksprodukter samt överenskommelsen respektive avtalet mellan Danmark och Finland om frihandel mellan Finland och Grönland respektive Finland och Färöarna.

Handelsöverenskommelsen mellan Finland och Egypten innehåller en allmän klausul om behandling som mest-gynnad-nation. Överenskommelsen innehåller inte sådana bestämmelser under riksdagens behörighet som i dagens läge hör till Finlands avtalskompetens.

Betalningsavtalet mellan Finland och Island har i tiden satts i kraft genom förordning med stöd av 2 § lagen om rätt för regeringen att utfärda av behovet påkallade stadganden till skyddande av Finlands exporthandel (1289/1945). Riksdagen informerades om

förordningen med stöd av sagda lagrum och riksdagen beslutade att förordningen inte upphävs. Ändringen av betalningsavtalet sattes likaså i kraft genom förordning med stöd av 3 § lagen om tryggnad av landets utrikeshandel och näringsliv (446/1957). Med stöd av detta lagrum beslutade riksdagen att förordningen inte upphävs. Betalningsavtalet har satts i kraft genom riksdagens medverkan i efterskott och riksdagens godkännande av uppsägningen av avtalet behövs.

Handelsavtalet från 1961 mellan Finland och Israel har satts i kraft genom förordning med stöd av 3 § lagen om tryggnad av landets utrikeshandel och näringsliv (446/1957). Med stöd av detta lagrum beslutade riksdagen att förordningen inte upphävs. Handelsavtalet har satts i kraft genom riksdagens medverkan i efterskott och riksdagens godkännande av uppsägningen av avtalet behövs.

Överenskommelsen mellan Finland och Marocko om tillämpning av behandling som mest gynnad nation i särskilda fall innehåller inte sådana bestämmelser under riksdagens behörighet som i dagens läge hör till Finlands avtalskompetens.

Sjöfartsavtalet mellan Finland och Norge har satts i kraft genom förordning och enligt dagens bedömning innehåller inte heller det bestämmelser som hör till riksdagens behörighet. Överenskommelsen angående tillämpning av vissa stadganden i sjölagen å fart mellan Finland och Norge har ingåtts genom motväxling enligt presidentens beslut och överenskommelsen har satts i kraft genom förordning. Enligt förordningen kan konossement och motsvarande handlingar beviljas ömsesidigt utan tillämpning av bestämmelserna i den internationella konventionen om konossement. Överenskommelsen innehåller inte bestämmelser som omfattas av riksdagens behörighet.

Handels- och sjöfartsfördraget mellan Finland och Turkiet har i tiden satts i kraft genom förordning. Enligt dagens uppfattning innehåller fördraget flera bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Sådana bestämmelser ingår särskilt i fördragets kapitel I (bestämmelser rörande det ena landets medborgares och därstädes hemmahörande bolags ställning och rättigheter i det andra landet). Betalningsavtalet mellan Finland och

Turkiet har satts i kraft genom förordning med stöd av 3 § lagen om tryggnad av landets utrikeshandel och näringsliv (446/1957). Med stöd av detta lagrum beslutade riksdagen att förordningen inte upphävs. Betalningsavtalet har satts i kraft genom riksdagens medverkan i efterskott och riksdagens godkännande av uppsägningen av avtalet behövs. Låneavtalet från 1978 mellan Finland och Turkiet byggde på riksdagens beslut om att ge statsrådet rätt att ställa statlig propiorborgen till säkerhet för betalningen av lån som beviljats av Postbanken och för uppfyllandet av övriga avtalade villkor. I övrigt innehöll avtalet inte några bestämmelser som kunde omfattas av riksdagens behörighet. Eftersom Turkiet betalat den garanterade lånesumman innehåller avtalet inga sådana bestämmelser som kunde kräva godkännande av riksdagen för att sägas upp.

Överenskommelse träffades mellan Finland och Slovenien 1992 om tillämpning av avtalet mellan Finland och Socialistiska Federativa Republiken Jugoslavien om ekonomiskt, industriellt och tekniskt samarbete i relationerna mellan länderna. Avtalet har ursprungligen satts i kraft genom förordning år 1972 och enligt dagens bedömning innehåller avtalet inte bestämmelser som hör till riksdagens behörighet.

Med stöd av beslut som statsrådet fattat 1948 och 1949 har Finland tillämpat bestämmelserna i artikel 23.2 (behandling som mest-gynnad-nation) i handels- och sjöfartsfördraget med Storbritannien på Australien, Kanada och Sri Lanka. Handels- och sjöfartsfördraget med Storbritannien har ursprungligen satts i kraft i Finland genom lagen av den 27 juni 1924 angående godkännande av särskilda stadganden i ett mellan Finland och det Förenade Konungariket Storbritannien och Irland avslutat handels- och sjöfartsfördrag (170/1924). I den proposition som regeringen avlät till Riksdagen den 18 januari 1924 om godkännande av handels- och sjöfartsfördraget mellan Finland och Storbritannien och Irland finns i enlighet med tidens sed ingen detaljerad redogörelse om vilka bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Bestämmelserna i artikel 23 i fördraget har inte tillämpats temporärt utan riksdagens godkännande. Enligt ordalydelsen i för-

ordningen av den 4 juli 1924 angående bringande i verkställighet av handels- och sjöfartsfördraget mellan Finland och det Förenade Konungariket Storbritannien och Irland (171/1924) verkar det som om man hade ansett att artikel 23 hör till området för lagstiftningen. Däremot har det ansetts godtagbart att tillämpningen av bestämmelsen på Australien, Kanada och Sri Lanka beslutades av statsrådet. Eftersom dessa fördragsbestämmelser inte innehåller sådana bestämmelser inom området för lagstiftningen som i dagens läge hör till Finlands avtalskompetens, är det inte nödvändigt med riksdagens samtycke för att avsluta behandlingen som mest-gynnad-nation till dessa delar.

Uppsägningen av de aktuella avtalen gäller inte grundlagen på det sätt som avses i 94 § 2 mom. andra meningen. Det är sålunda möjligt att besluta om godkännandet av uppsägningarna med enkel majoritet och lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § grundlagen föreslås

att Riksdagen godkänner uppsägningen av följande avtal:

Handels- och sjöfartsfördraget av den 21 december 1923 mellan Finland och Island (FördrS 17/1930), betalningsavtalet av den 6 mars 1950 mellan Finland och Island (FördrS 13/1924), handelsavtalet av den 27 februari 1950 mellan Republiken Finlands regering och Israels regering (FördrS 26—27/1950), handelsavtalet av den 17 februari 1961 mellan Republiken Finlands regering och Israels regering (FördrS 10/1961), handelsfördraget av den 11 november 1930 mellan Finland och Norge och dess tilläggsprotokoll (FördrS 5/1932) och tilläggsavtalet av den 21 juli 1937 (FördrS 24/1937), avtalet av den 22 februari 1974 mellan Finland och Norge angående handel med jordbruks- och fiskeriprodukter (FördrS 43—44/1974), handels- och sjöfartsfördraget av den 12 augusti 1929 mellan Finland och Turkiet (FördrS

31/1929), betalningsavtalet av den 13 maj 1960 mellan Finland och Turkiet (FördrS 24/1960), handelsavtalet av den 22 augusti 1966 mellan Republiken Finlands regering och Republiken Turkiets regering (FördrS 63—64/1967), överenskommelsen av den 27 november 1992 mellan Finland och Sverige angående handeln med jordbruksprodukter (FördrS 40—41/1993), överenskommelsen av den 5 december 1984 mellan Danmark och Finland om frihandel mellan Finland

och Grönland (FördrS 41—42/1985) och avtalet av den 19 november 1992 mellan Finlands regering och Danmarks regering och Färöarnas landsstyre om frihandel mellan Finland och Färöarna och den därtill hörande skriftväxlingen om handel med jordbruksprodukter (FördrS 49—50/1993).

Riksdagen föreläggs samtidigt följande lagförslag:

Lagförslagen

1.

Lag

om upphävande av lagen angående godkännande av särskilda stadganden i handels- och sjöfartsfördraget mellan Finland och Island

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
Genom denna lag upphävs lagen den 27 juni 1924 angående godkännande av särskilda stadganden i handels- och sjöfartsfördraget mellan Finland och Island (172/1924).

2 §
Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

2.**Lag****om upphävande av lagen angående godkännande av vissa stadganden i det med Israel ingångna handelsavtalet**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
Genom denna lag upphävs lagen den 27 juni 1950 angående godkännande av vissa stadganden i det med Israel ingångna handelsavtalet (304/1950).

2 §
Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

3.**Lag****om upphävande av lagen om godkännande av särskilda stadganden i handelsfördraget mellan Finland och Norge**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
Genom denna lag upphävs lagen den 20 maj 1932 om godkännande av särskilda stadganden i handelsfördraget mellan Finland och Norge (186/1932).

2 §
Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

4.**Lag****om upphävande av lagen angående godkännande av vissa stadganden i ett tilläggsavtal till handelsfördraget mellan Finland och Norge**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
Genom denna lag upphävs lagen den 14 juni 1938 om godkännande av vissa stadganden i ett tilläggsavtal till handelsfördraget mellan Finland och Norge (235/1938).

2 §
Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

5.**Lag****om upphävande av lagen om godkännande av vissa bestämmelser i avtalet med Norge
angående handel med jordbruks- och fiskeriprodukter**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
Genom denna lag upphävs lagen den 3 juli 1974 om godkännande av vissa bestämmelser i avtalet med Norge angående handel med jordbruks- och fiskeriprodukter (678/1974).

2 §
Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

6.**Lag****om upphävande av lagen om godkännande av vissa bestämmelser i handelsavtalet mellan
Republiken Finland och Republiken Turkiet**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
Genom denna lag upphävs lagen den 26 maj 1967 om godkännande av vissa bestämmelser i handelsavtalet mellan Republiken Finland och Republiken Turkiet (531/1967).

2 §
Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

7.

Lag

om upphävande av lagen om godkännande av överenskommelsen mellan Finland och Sverige angående handeln med jordbruksprodukter

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
Genom denna lag upphävs lagen den 28 maj 1993 om godkännande av överenskommelsen mellan Finland och Sverige angående handeln med jordbruksprodukter (505/1993).

2 §
Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

8.**Lag****om upphävande av lagen om godkännande av vissa bestämmelser i överenskommelsen med Danmark om frihandel mellan Finland och Grönland**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
Genom denna lag upphävs lagen den 16 maj 1985 om godkännande av vissa bestämmelser i överenskommelsen med Danmark om frihandel mellan Finland och Grönland (587/1985).

2 §
Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

9.

Lag**om upphävande av lagen om godkännande av vissa bestämmelser i avtalet med Danmarks regering och Färöarnas landsstyre om frihandel mellan Finland och Färöarna samt i den därtill hörande skriftväxlingen om handel med lantbruksprodukter**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
Genom denna lag upphävs lagen den 18 juni 1993 om godkännande av vissa bestämmelser i avtalet med Danmarks regering och Färöarnas landsstyre om frihandel mellan Finland och Färöarna samt i den därtill hö-

rande skriftväxlingen om handel med lantbruksprodukter (670/1993).

2 §
Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

Helsingfors den 13 juni 2003

Republikens President

TARJA HALONEN

Utrikesminister *Erkki Tuomioja*